

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Фінансовий менеджмент на підприємствах автомобільної промисловості представляє собою систему управління фінансовими ресурсами, що поєднує в собі фінансову політику, методи, інструменти, а також людей, що приймають управлінські рішення і перетворюють їх на практику з метою досягнення поставлених цілей фінансової стабільності і зростання.

Фінансовий менеджмент охоплює всі ланки фінансової системи і виступає найважливішою складовою частиною структури управління в умовах ринку.

Зі зростанням обсягів фінансової діяльності та її диверсифікацією потреба в фінансових менеджерах всіх рівнів буде зростати, а їх спеціалізація – постійно розширюватись.

A financial management on the enterprises of motor industry is control system by financial resources, that combines in itself a financial policy, methods, instruments, and tht also people that accept administrative decisions and convert them into practice with the aim of achievement of the put aims of financial stability and increase.

A financial management embraces all links of the financial system and comes forward as major component part of management structure in the conditions of market.

With the increase of volumes of financial activity and her tht diversification a requirement will grow in the financial managers of all levels, and their specialization - constantly to broaden.

Ключові слова: фінанси, менеджмент, управління, підприємство, автомобільна промисловість.

Key words: finances, management, management, enterprise, motor industry

Актуальність дослідження. Фінансовий менеджмент представляє собою систему управління фінансовими ресурсами, що поєднує в собі фінансову політику, методи, інструменти, а також людей, що приймають управлінські рішення і перетворюють їх на практику з метою досягнення поставлених цілей фінансової стабільності і зростання.

Фінансовий менеджмент охоплює всі ланки фінансової системи і виступає найважливішою складовою частиною структури управління в умовах ринку.

З огляду на це, найманого менеджера підприємства іноді розглядають як фінансового посередника.

Аналіз останніх наукових досліджень. Найбільш повно і деталізовано зміст сучасних теорій фінансового менеджменту викладено у зарубіжних підручниках і монографіях. Серед них – праці Г. Дж. Александера, Дж. Бейлі, Є.Ф. Брігхса і Л. Гапенські, Дж. Лінтнера, Дж. Моссина, Дж. Ван Хорна, В.Ф. Шарпа, Р. Харрода, Дж. Хікса та інших. Є розробки вітчизняних авторів, які враховують особливості національного економічного, політичного і корпоративного розвитку. До них відноситься серія підручників І.О. Бланка, О.Д. Василик, А.А. Пересади, А.М.Поддєрьогіна, О.С. Стоянової, В.М. Суторміної. Г.Б. Поляка, О.О. Терещенка, О.С. Філімоненкова, В.М. Шелудько і С.І. Юрія.

Мета статті. Фінансовий менеджмент пропонує необхідний набір методів для досягнення тих цілей, які підприємство ставить перед собою. Головне – обрати

методи, які відповідають меті, та зуміти їх застосувати. Фінансовий менеджмент, або управління фінансовими ресурсами і відносинами, охоплює систему принципів, методів, форм і прийомів регулювання ринкового механізму у сфері фінансів з метою підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в автомобільній промисловості.

В процесі реалізації своєї головної мети фінансовий менеджмент націлен на вирішення наступних основних задач — забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів в майбутньому періоді.

В процесі реалізації своєї головної мети фінансового менеджменту направлений на вирішення наступних основних задач — забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно з задачами розвитку підприємства в майбутньому періоді; забезпечення найбільш ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у розрізі напрямків діяльності автомобільного підприємства; оптимізація грошового обігу; забезпечення максимізації прибутку підприємства з найменшим рівнем фінансового ризику; забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику при очікуваному рівні прибутку; забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку.

Основні функції фінансового менеджменту як спеціальної області управління підприємством розглянуті у найбільш агрегованому вигляді. Кожна з цих функцій може бути конкретизована більш цілеспрямовано з урахуванням специфіки фінансової діяльності окремих підприємств. При здійсненні такої конкретизації на кожному підприємстві може бути побудована багаторівнева функціональна система управління фінансовою діяльністю. Принципова схема побудови деталізованої багаторівневої функціональної системи наведена на рисунку 1.

Процес управління фінансовою діяльністю базується на певному механізмі. Механізм фінансового менеджменту представляє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації фінансових рішень підприємства.

Грошовий потік підприємства (cash-flow) — це сукупність розподілених в часі надходжень і виплат грошових коштів, які генеруються його господарською діяльністю.

Управління грошовими потоками включає:

- облік руху грошових коштів;
- аналіз потоків грошових коштів;
- складання бюджету грошових коштів.

Управління грошовими потоками важливо для підприємства з точки зору необхідності:

- управління оборотним капіталом (оцінки короткострокової потреби в готівкових коштах і управлінні запасами);
- планування часових параметрів капітальних витрат;
- управління капітальними потребами (фінансування їх за рахунок власних коштів або кредитів банків);
- управління затратами і їх оптимізація з точки зору більш раціонального розподілу ресурсів підприємства в процесі виробництва;
- управління економічним ростом.

Рис. 1. Принципова схема побудови деталізованої багаторівневої функціональної системи

Основне завдання аналізу грошових потоків полягає в з'ясуванні причин нестачі(надлишку) грошових коштів, визначенні джерел їх надходжень і напрямків використання.

Значення ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається наступним:

- грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства у всіх її аспектах;
- ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу управління;
- ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;
- управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;

- ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;

- активні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, який генерується безпосередньо його грошовими активами.

Найбільш проста і одночасно складна категорія ринкової економіки — прибуток. Його простота визначається тим, що він є стержнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним пробуджуючим мотивом діяльності підприємців у сучасній економіці. В той же час його складність визначається різноманітністю сутнісних сторін, які він відображує, багатогранністю облич, в яких він виступає та роллю, яку він відіграє у розвитку ринкової економіки.

Сутність прибутку, як правило, розкривають його характеристики та функції.

1. Прибуток — це форма доходу підприємця, який здійснює певний вид діяльності (виключаючи політичну, благодійну і т. ін. діяльність);

2. Прибуток — це основний фінансовий результат умілого та успішного здійснення бізнесу, в який підприємець вложив свій капітал.

Прибуток підприємства виконує такі функції:

Функція оцінки самостійної діяльності підприємства. Прибуток підприємства є критерієм ефективності конкретної виробничої діяльності. Рівень прибутку підприємства в порівнянні з середньо галузевим характеризує ступінь вміння підприємства і його колективу успішно здійснювати господарюючу діяльність в умовах ринкової економіки. Але прибуток не є універсальним показником роботи підприємства, так як величина його в багатьох випадках визначається факторами, що не залежать від діяльності даного підприємства (політика цін, зміна ставок податку з оборту, структурні здвижки та інше). Багатофакторність економічної категорії прибутку викликає необхідність використовувати наряду з прибутком інші показники ефективності виробництва (рентабельність, продуктивність праці, швидкість оборту зворотних коштів та інші);

Функція розподілу. Прибуток використовується в якості знаряддя розподілу додаткового продукту в його грошовій формі — чистого доходу між підприємством та суспільством в особі держави, між підприємством і галуззю, між підприємством і його робітниками, між сферою матеріального виробництва, де створюється додатковий продукт, і невиробничою сферою, яка утримується суспільством за рахунок додаткового продукту;

Функція економічного стимулювання підприємства та робітників. Прибуток використовується як джерело й умова формування фінансових ресурсів підприємства, що заохочують, і забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства в процесі його господарської діяльності, тим менше його потреба в притягненні фінансових засобів з вигідних джерел і за інших рівних умов — тим вищий рівень самофінансування його розвитку, забезпечення реалізації стратегічних цілей цього розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку. При цьому прибуток є постійно відтворювальним джерелом і його відтворювання в умовах успішного господарювання здійснюється на поширеній основі;

Функція захисту. Прибуток підприємства є основним захисним механізмом, що захищає підприємство від загрози банкрутства, так як за рахунок капіталізації

отриманого прибутку може бути швидко збільшена доля високоліквідних активів – відновлена платоспроможність, підвищена доля власного капіталу при відповідному зниженні обсягу найомних засобів, підвищена фінансова стійкість підприємства, сформовані відповідні резервні фонди, фінансові фонди.

Функція оцінки вартості підприємства. Прибуток є головним джерелом зростання ринкової вартості підприємства. Самозростання вартості капіталу забезпечується шляхом капіталізації частини прибутку, отриманого підприємством. Чим вище сума та рівень капіталізації прибутку, отриманого підприємством, тим в більшому ступені зростає вартість активів, а відповідно і ринкова вартість підприємства в цілому.

Наведені характеристики та функції визначають центральне місце і багатогранну роль прибутку у розвитку ринкової економіки.

Перш за все в отриманні максимального прибутку зацікавлені самі підприємства: прибуток гарантує підприємцям дохід на вкладені капітали та одночасно з цим є джерелом фінансових витрат, пов'язаних з розвитком виробництва та соціальної сфери. Зацікавлена в прибутку і держава, так як він значною мірою вилучається до бюджету для фінансування загальнодержавних витраті

Система діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства **автомобільної промисловості** базується на використанні алгоритмів, технологій, методів і показників економічного аналізу. Умови будь-якої господарської діяльності змінюються чи не щодня, і в такій динамічній ситуації фінансові або ділові показники орієнтують керівництво стосовно тих найбільш важливих питань, що вимагають першочергової уваги. За визначенням, показники (коефіцієнти) показують зв'язки та залежності між різними сторонами бізнесу. Вони висвітлюють значущі взаємовідносини та необхідність гармонійної співпраці між окремими підрозділами економічної системи (табл.1).

Таблиця.1

Зведена таблиця коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності), фінансової стійкості, ділової активності підприємства

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Пояснення
1. Коефіцієнти ліквідності (платоспроможності)		
Коефіцієнт загальної (поточної, коротко-строкової) ліквідності	$K_1^l = \frac{OA}{ПЗ}$	ОА – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання.
Коефіцієнт проміжної (термінової, швидкої, суворої) ліквідності („кислотний тест“)	$K_2^l = \frac{OA - З}{ПЗ}$	З – запаси.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_3^l = \frac{ГК + КФВ}{ПЗ}$	ГК – грошові кошти; КФВ – короткострокові фінансові вкладення.

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Пояснення
Коефіцієнт забезпечення реалізації робочим капіталом	$K_4^1 = \frac{OA - ПЗ}{BP}$	BP – виручка від реалізації.
Коефіцієнт довгострокової платоспроможності: - бухгалтерський підхід; - комерційний підхід.	$K_{5-1}^1 = \frac{ДП}{OK}$ $K_{5-2}^1 = \frac{ДП}{K + P}$	ДП – довгострокові позики; OK – основний капітал; K – капітал; P – резерви.
Коефіцієнт покриття фінансових витрат	$K_6^1 = \frac{ПДО}{CB}$	ПДО – прибуток до оподаткування; CB – сума відсотків за кредитами.
Абсолютний показник ліквідності інвестицій	$K_7^1 = ПК_8 - ПК_a$	ПК ₈ – можливий період конверсії конкретного інструмента в грошові кошти (днів).
Відносний показник ліквідності інвестицій	$K_8^1 = \frac{ПК_a}{ПК_8}$	ПК _a – технічний період конверсії інвестицій з абсолютною ліквідністю в грошові кошти (приймається 7 днів).
Коефіцієнт ліквідності робочого капіталу	$K_9^1 = \frac{OA - ПЗ}{ПЗ}$	-
2. Коефіцієнти фінансової стійкості		
Коефіцієнт фінансової стійкості (незалежності)	$K_1^2 = \frac{BK}{K}$	BK – власний капітал.
Коефіцієнт фінансової незалежності (стабільності)	$K_2^2 = \frac{BK}{ПЗ + ДП}$	-
Коефіцієнт автономії (фінансової стійкості)	$K_3^2 = \frac{ПЗ + ДП}{BK}$	-
Коефіцієнт заборгованості (залежності)	$K_4^2 = \frac{ПЗ + ДП}{K}$	-

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Пояснення
Коефіцієнт накопичення зносу	$K_5^2 = \frac{3OK + 3HA}{OK + HA}$	HA – нематеріальні активи; 3HA – знос HA; 3OK – знос OK.
Коефіцієнт здатності сплатити відсотки за кредитом	$K_6^2 = K_6^1$	-
Коефіцієнт надійності	$K_7^2 = \frac{B3}{KP + CB}$	B3 – вартість залогового майна; KP – сума кредиту.
Середня тривалість дебіторської заборгованості	$K_8^2 = \frac{ДЗ}{ВПП} \cdot 365$	ДЗ – дебіторська заборгованість; ВПП – вартість проданої продукції.
Середня тривалість кредиторської заборгованості	$K_9^2 = \frac{КЗ}{ВЗП} \cdot 365$	КЗ – кредиторська заборгованість; ВЗП – вартість закупленої продукції.
Коефіцієнт відношення тривалості дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{10}^2 = \frac{K_8^2}{K_9^2}$	-
3. Коефіцієнти ділової активності		
Коефіцієнт маневреності (мобільності)	$K_1^3 = \frac{BK - OK}{BK}$	-
Коефіцієнт оборотності балансу	$K_2^3 = \frac{BP}{K}$	-
Фондовіддача основних засобів та інших позаоборотних активів	$K_3^3 = \frac{BP}{OK + HA}$	-
Продуктивність праці	$K_4^3 = \frac{BP}{СЧ}$	СЧ – середньоспискова чисельність працівників.

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Пояснення
Питома вага продукції, що направляється на експорт	$K_5^3 = \frac{BPE}{BP}$	ВРЕ – виручка від реалізації продукції на експорт.
Рентабельність активів (прибутковість активів, ROA)	$K_6^3 = \frac{ЧП}{OK + HA + OA}$	ЧП – чистий прибуток.
Рентабельність інвестицій (прибутковість інвестицій, ROI)	$K_6^3 = \frac{ЧП}{IB}$	ІВ – сума інвестицій.

Ефективна організація планування на підприємстві **автомобільної промисловості** представляє собою формування цілісної системи, котра включає в себе наступні види планування: стратегічне; бізнес-планування; бюджетування.

Бюджетування – це технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, що одержані від бізнесу на всіх рівнях управління, котра дозволяє аналізувати прогнозні й отримані фінансові показники.

Успішна постановка бюджетування багато в чому залежить від того, наскільки скрупульозно та завчасно на підприємстві продумана методика складання бюджетів і розрахунку бюджетних показників. Найбільш розповсюдженими на практиці є два основних методичних підходи до складання бюджетів:

Бюджетування через приріст. За цією методикою беруть фактичні показники минулих періодів і коригують їх з урахуванням стратегічних цілей і обмежуючих факторів. Перевагою цього методу є його порівняна дешевизна, простота і широка практична розповсюдженість, а недоліком – те, що в процесі бюджетування не аналізується ефективність витрат, а досягнуті результати автоматично переносяться на майбутній період.

Бюджетування «з нуля». При цій методиці менеджери повинні кожного разу обґрунтовувати заплановані витрати. Цей метод вимагає від кожного бюджетного центру детального аналізу діяльності для виявлення неефективних операцій і вибору найбільш вигідних напрямів використання ресурсів. Перевага цього методу перед попереднім полягає в тому, що він дає можливість визначити проблеми і вирішити їх на стадії планування, а недоліком є те, що це більш дорогий метод, котрий вимагає суттєвих витрат часу і коштів.

Коли йде мова про головні цілі підприємства, прийнято оперувати таким поняттям як місія підприємства. Як правило, місія формулюється у загальному вигляді, у вигляді не фінансових цілей або у загальних рисах окреслених фінансових цілей. Одна з головних задач бюджетування – перекласти узагальнені формулювання місії підприємства мовою конкретних фінансових показників (табл.2), котрі можна чітко розрахувати, а потім – контролювати хід виконання.

Таблиця 2

Взаємозв'язок бюджетування з головними фінансовими цілями компанії

Головні фінансові цілі	Найбільш вірогідні значення показників	Основні задачі бюджетування
Швидко зростаючий бізнес	Зростання об'ємів продаж у співставимих цінах більше ніж на 20% на рік	1. Контроль дебіторської заборгованості 2. Обґрунтування розмірів та умов залучуваних короткострокових кредитів 3. Контроль стану ліквідності компанії
Високо-рентабельний бізнес	Забезпечення норми чистого прибутку в розмірі 25%	1. Порівняльний аналіз рентабельності окремих видів бізнесу 2. Встановлення лімітів витрат із метою подальшого їх скорочення 3. Визначення оптимального співвідношення „ціна – об'єм продаж”
Швидко зростаюча вартість компанії	Зростання вартості акціонерного капіталу на 100% на рік	1. Контроль дохідності загальних активів компанії 2. Порівняльний аналіз динаміки маси нерозподіленого прибутку за видами бізнесу

Висновки. Фінансовий менеджмент на підприємствах автомобільної промисловості пропонує необхідний набір методів для досягнення тих цілей, які підприємство ставить перед собою. Головне – обрати методи, які відповідають меті, та зуміти їх застосувати. Фінансовий менеджмент, або управління фінансовими ресурсами і відносинами, охоплює систему принципів, методів, форм і прийомів регулювання ринкового механізму у сфері фінансів з метою підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування: Навч. посіб. – Л.: Компакт-ЛВ, 2005. – 463 с.;
2. Ботвіна Н.О. Фінансовий менеджмент / Н.О.Ботвіна, Г.Є.Жуйков, Т.О.Сорокунська // Навчально-методичний посібник. – Херсон, – 2010. – 416 с.;
3. Гузенко О.П. Фінансове планування на промислових підприємствах / О. П. Гузенко // Фінанси України. 2003. – № 11. – С. 73 – 76;
4. Сіренко Н.М. Фінансове планування – складова сталого розвитку підприємства / Н.М. Сіренко, А.В. Бурковська, О.О. Бузнік // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – Вип. 3, Т.2. – С. 214–217;
5. Сисой Ю.В. Фінансове планування на підприємстві та його особливості в умовах транснаціональних корпорацій. / Ю.В. Сисой [Електронний ресурс] – Режим доступу: //www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2009_2/0714.pdf